

TRAFICOM

Liikenne- ja viestintävirasto

Ajo-oikeudet ja ajoterveyden seuranta

Keski-Suomen liikenneturvallisuusfoorumi
8.10.2024 Jyväskylä

Petteri Harjuvaara

TRAFICOM

- Tieliikenteen lupa- ja korttiviranomainen
- Myöntää ja uudistaa ajokortteja ja muita liikenteen henkilölupia
- Ajoterveysohjeistus ja lausuntolomakkeet

Liikennelääketiede

- Neljän eri liikennemuodon yhteinen toiminto
- Tieliikenne: neuvonta, ohjaus, koulutus, viranomais- ja sidosryhmäyhteistyö

Petteri Harjuvaara

- Erityisasiantuntija, tieliikenteen asiantuntijalääkäri (Autoilijan palvelut)
- Fysioterapeutti, LL, lääkintäeverstiluutnantti (evp), terveydenhuollon erikoislääkäri

Ajo-oikeuden lyhyt historia Suomessa

1914:
"Ohjaajaksi hyväksyttäköön
ainoastaan se, joka on saavuttanut
18 vuoden iän, on tunnettu raittiiksi,
säännölliseksi ja luotettavaksi, omaa
tydyttävän näkö- ja kuulokyvyn, ei
pode tautia tai vammaa, joka on
esteeksi ohjaajan tehtävän
asianmukaiselle täyttämiseksi..."

1981 tieliikennelaki:
Lääkärinlausunto ajokyvystä
esitettävä 45-vuotiaasta alkaen 5 v.
välein

Tieliikennelaki 1957

2011 kansallinen
ajokorttilaki

22.7.1907:
"hyväksyttäköön kuljettajaksi
ainoastaan sellainen henkilö, joka
on 18 vuotta täyttänyt ja on
tunnettu raittiiksi, säännölliseksi ja
luotettavaksi"

1922: Valtakunnallinen ajokortti

2006 EU:n
ajokorttidirektiivi

Ajoterveyden
arviointiohje th:n
ammattilaisille

Traficom määräys
ajoterveydestä

EU:n ajokorttidirektiivi
2006/126/EY, Liite III
[Ajokorttidirektiivi \(suomi\)](#)
Ajokorttilaki 386/2011

1927 asetus moottoriajoneuvoliikenteestä:

"...laillistetun lääkärin todistus, ettei hänessä ole sellaista tautia taikka ruumin vikaa, joka saattaa vähentää hänen kykyään kuljettaa moottoriajoneuvoa, että näön tarkkuus on toisella silmällä vähintään 4/5 ja toisella vähintään 2/5, että hän kuulee molemmilla korvilla 6 metrin etäisyydellä tavallisen uloshengityksen jälkeen lausutun kuiskauksen sekä että hänen väriaistinsa on normaali tai että hän selvästi erottaa ainakin perusvärit."

Ajokorttiluokat

Ryhmä 1

AM/120

AM/121

A1, A2, A

B, BE

T (max. 60 km/h,
3500 kg)

Ryhmä 2

C1

C1E, C

CE

D1

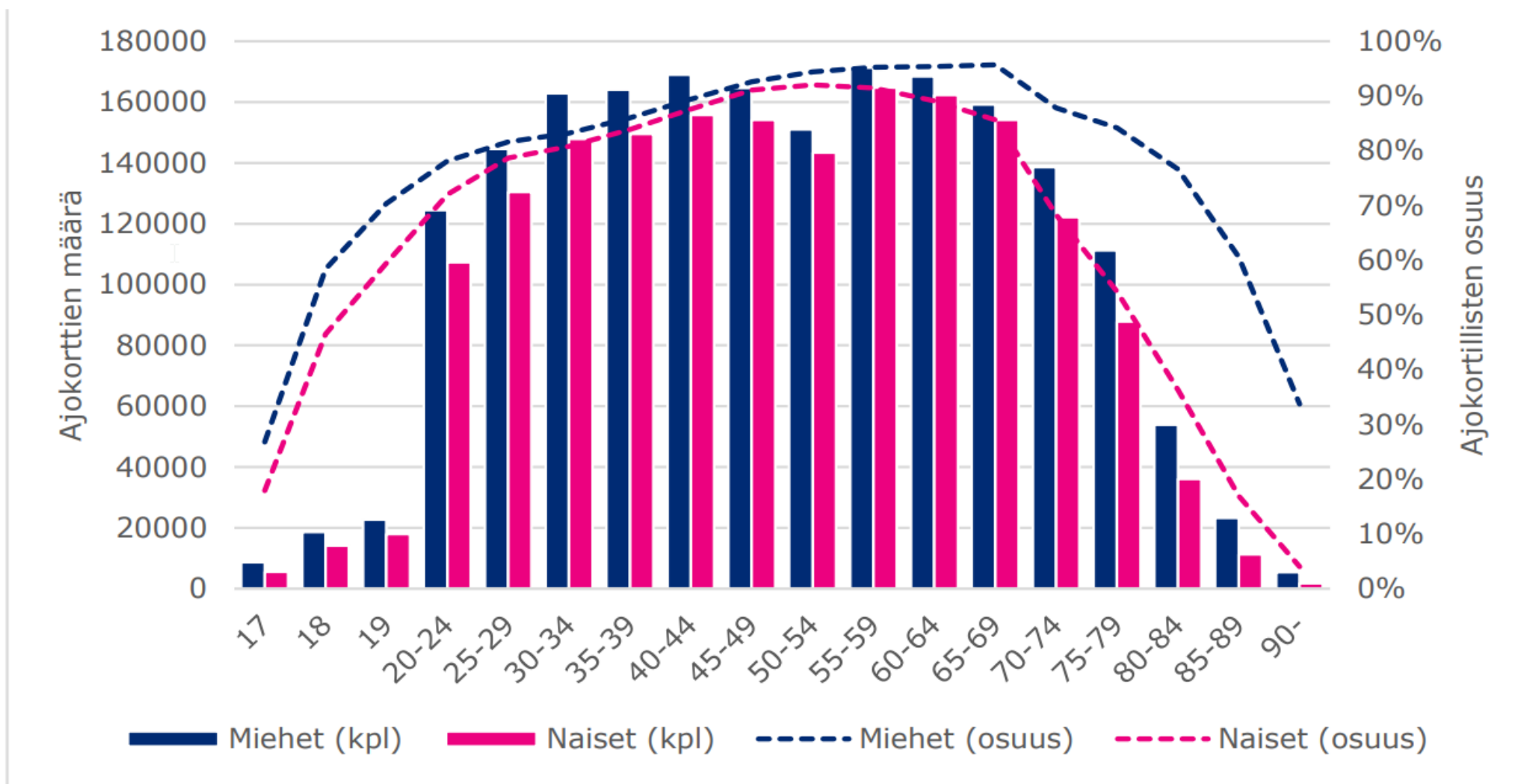
D1E, D

DE

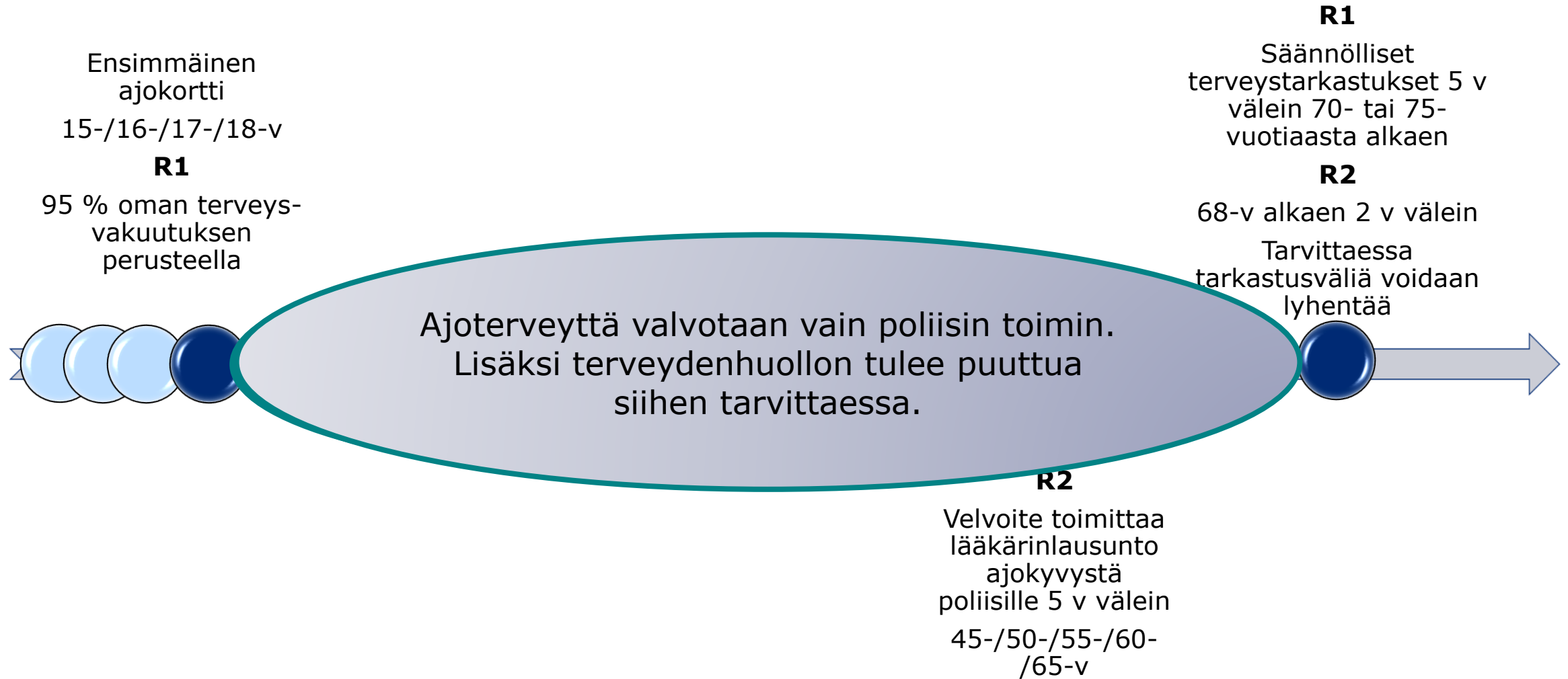
- ▶ Ajokortti ei ole perusoikeus
 - ▶ ajo-oikeuden saadakseen ja säilyttääkseen kuljettajan on täytettävä säädetyt ehdot, mukaan lukien terveysvaatimukset.
- ▶ Lisäksi ajokortin haltijan on pystyttävä osoittamaan terveysvaatimusten täyttyminen viranomaisille
 - ▶ ajokorttia haettaessa ja uudistettaessa
 - ▶ säädetyin määräajoin
 - ▶ erikseen pyydettyäessä.

Ajokortit tilastona

Ajokortillisten (vähintään B-luokka) henkilöiden määrä ja osuus koko väestöstä sukupuolen ja ikäluokan mukaan vuoden 2023 alussa (Traficom 2024 + Tilastokeskus 2024)

Ajoura ja ajoterveyden arviointi

Ajo-oikeus ja ajoterveyden valvonta

Ajoterveyden valvonnan perusta ja työkalut

TRAFICOM
Liikenne- ja viestintävirasto

Ajokorttilaki 10 §

(Ajokorttilupa)hakemukseen on liitettävä enintään 6 kk aikaisemmin annettu lääkärinlausunto ja lisäksi erikoisalan lääkärinlausunto, jos sellainen on esitetyn lääkärinlausunnon tai muutoin Liikenne- ja viestintäviraston tietoon tulleen syyn johdosta tarpeen hakemuksen käsittelemiseksi.

Ajokorttilaki 20 §

Jos on syytä epäillä, ettei ajo-oikeuden haltija enää täytä ajokortin terveysvaatimuksia tai ettei hän terveydentilansa vuoksi enää kykene kuljettamaan turvallisesti sellaista ajoneuvoa, jonka ajo-oikeus hänellä on, poliisi voi määrätä kuljettajan määrääjassa toimittamaan

- lääkärin- tai erikoisalan lääkärinlausunnon terveysvaatimusten täyttymisestä taikka todistuksen ajonäytteestä tai uudesta ajokokeesta
- lääkärin tai optikon lausunnon näkökyvylle asetettujen vaatimusten täyttymisestä.

Ajokorttilaki 64 §

Poliisin on määrättävä ajo-oikeuden haltija ajokieltoon, jos hän ei enää täytä 12 §:ssä säädettyjä ajokorttiluvan myöntämisen edellytyksiä.

Ajokorttilaki 21 §

Sen estämättä, mitä tietojen salassapitovelvollisuudesta säädetään, lääkärin **on ilmoitettava** poliisille, jos hän toteaa, ettei ajokorttiluvan hakija tai ajo-oikeuden haltija enää täytä 17 tai 18 §:ssä säädettyjä terveysvaatimuksia jatkuvan päihteiden käytön tai terveydentilan **muun kuin tilapäisesti** tapahtuneen heikentymisen takia.”

Sen estämättä, mitä tietojen salassapitovelvollisuudesta säädetään, sairaanhoitajalla ja terveydenhoitajalla **on oikeus ilmoittaa** poliisille, ettei ajokorttiluvan hakija tai ajo-oikeuden haltija enää täytä 17 tai 18 §:ssä säädettyjä terveysvaatimuksia jatkuvan **päihteiden käytön takia**.

Lisäksi...

TRAFICOM
Liikenne- ja viestintävirasto

Ohje
1 (40)
251562/03.04.03.06/2021

Antopäivä: 1.6.2021 Voimaantulopäivä: 1.6.2021 Voimassa: Julkaisusta alkaen toistaiseksi

Lainsäädäntö, johon ohje perustuu:
Ajokorttidirektiivi 2006/126/EY
Ajokorttilaki 386/2011
Tieliikennelaki 729/2018
Määräys TRAFICOM/529906/03.04.03.00/2019

Muutostiedot:
Alkuperäinen ohjeversio: 240713/03.04.03.06/2019, Traficom 4.11.2019

Ajoterveyden arviointiohjeet terveydenhuollon ammattilaisille

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
2	Lainsäädäntö, määräykset ja ohjeet	5
2.1	Lait ja määräykset	5
2.2	Ajokorttiluokat	6
2.3	Ajoterveysohjeet	6
3	Ajoterveystarkastukset ja -lausunnot	7
3.1	Ajoterveyslomakkeet	7
3.2	Omapäätös	8
3.3	Ajoterveystarkastukset ja -lausunnot	9
3.3.1	Tavallinen ajoterveystarkastus	10
3.3.2	Laajennettu ajoterveystarkastus	10
3.3.3	Erikoisalakohdainen ajoterveystarkastus	11
3.3.4	Lausuntojen johtopäätökset ja rajoitukset	11
3.4	Ajoterveyslausuntojen kulku	11
3.4.1	Lausunto annetaan tutkittavalle	11
3.4.2	Lausunto toimitetaan suoraan poliisille	11

Ajoterveyden arviointiohjeet terveydenhuollon ammattilaisille

- ▶ "Terveydenhuollon ammattihenkilöiden pitää tarvittaessa arvioida, voiko potilas kuljettaa moottoriajoneuvoa liikenteessä sairautensa tai vammansa sekä mahdollisten tutkimusten, lisäselvitysten ja hoitojen ajan..."
- ▶ "Ajoterveyttä arvioidaan kaikkien lääkärikäyntien yhteydessä eikä vain silloin, kun henkilö tulee vastaanotolle saadakseen lääkärinlausunnon ajokorttia varten."
- ▶ "Kun lääkäri toteaa tilapäisen ajokyvyttömyyden, hän keskustelelee tästä potilaan kanssa ja kertoo tälle, että ajaminen ei ole nyt sallittua ja kertoo kieltonsa perusteet..."

Ajokiellot ja ilmoitukset (ajokorttilaki 21 §)

Terveystilasta annettu tilapäinen "ajokielto"

- ▶ Kun lääkäri toteaa **tilapäisen** (alle 6 kk) ajokyvettömyyden, hän keskustelelee tästä potilaan kanssa ja kertoo tälle, että ajaminen ei ole nyt turvallista ja kertoo perusteet. Asia kirjataan sairauskertomukseen ja tuloste tästä annetaan potilaalle. Annetusta ajokiellosta ei tarvitse ilmoittaa poliisille.
- ▶ **Huom!** Myös hoitaja tai muu terveydenhuollon ammattilainen voi kieltää ajamisen samalla periaatteella.
- ▶ Oikeudellinen merkitys
 - ▶ **Ei ole ajokorttilain tarkoittama ajokielto!** Kuljettaja on itse vastuussa ajamisestaan (Tieli 17 §)
 - ▶ Saattaa alentaa kuljettajan vakuutus- ja oikeudellisia korvauksia esim. onnettomuustapauksissa

Tieliikennelaki 17 §:

"Ajoneuvoa ei saa ajaa se, jolta sairauden, vian, vamman, väsymyksen tai päihtymyksen vuoksi taikka muusta vastaavasta syystä puuttuu siihen tarvittavat edellytykset."

Varsinainen ajokielto

Vain poliisi voi määrätä kuljettajan ajokorttilain tarkoittamaan ajokieltoon

Perustuu joko lääkärin lausuntoon tai ilmoitukseen, tai poliisin omiin valvontahavaintoihin

Poliisin terveysperustein määräämä ajokielto on käytännössä aina voimassa toistaiseksi. Se voidaan purkaa vain, jos kuljettaja toimittaa poliisille puoltavan lääkärinlausunnon ajokyvystään.

Ilmoitus nuoresta ajokortin hakijasta?

- ▶ Ilmoitus voidaan tehdä, jos ajokortti-ikää lähestyvä nuori kertoo suunnittelevansa ajokortin hankkimista
- ▶ Lääkäriä tai hoitajaa ei ole koskaan moitittu tai sanktioitu siitä, että ilmoitus olisi tehty "liian varhain"

OTI ajoterveysraportti

907 kuolemaan johtanutta moottoriajoneuvo-onnettomuutta vv. 2014-2018

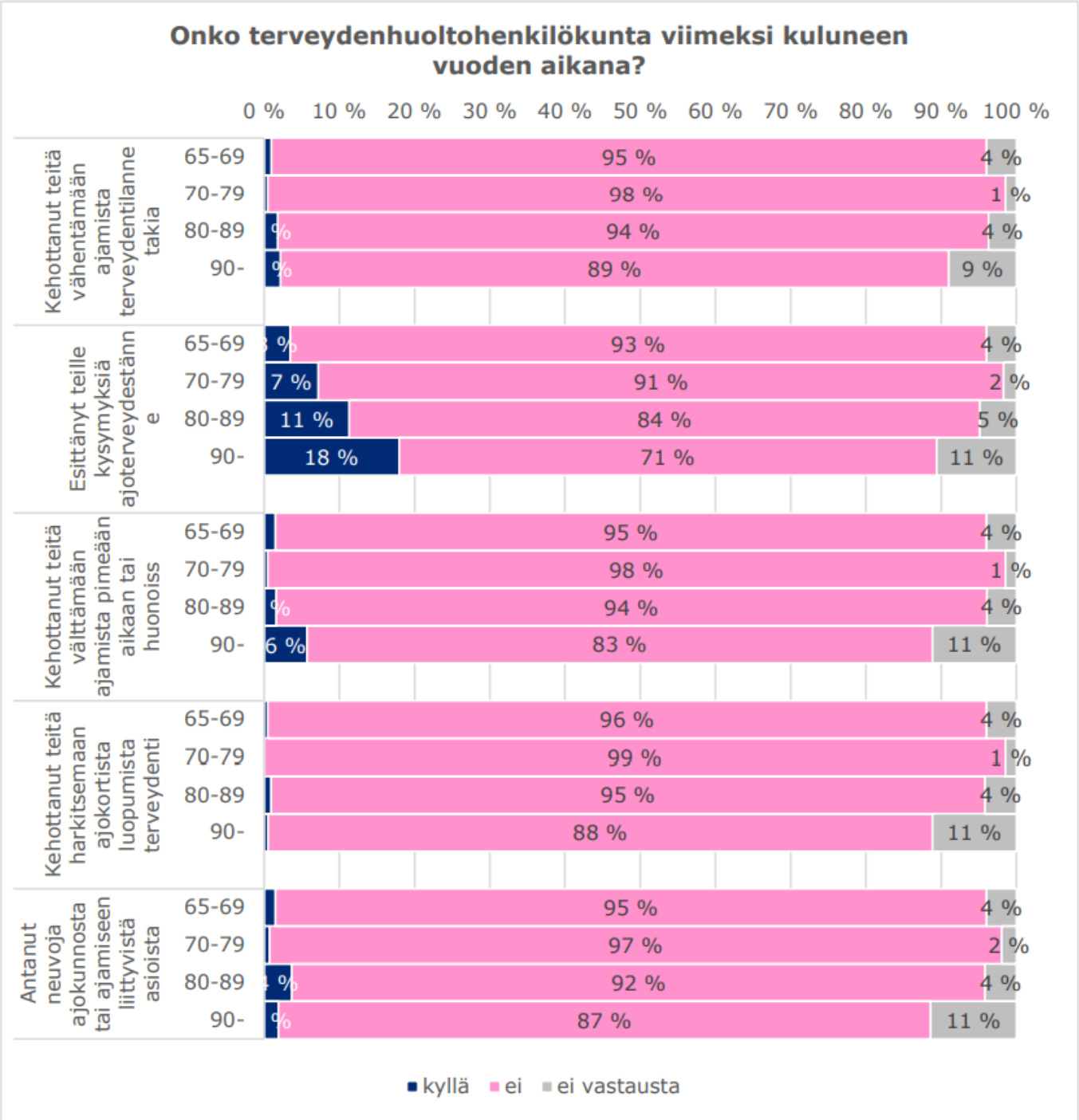
- ▶ Onnettomuuksista **16 %** (141 kpl) johtui kuljettajan saamasta sairauskohtauksesta.
- ▶ Lisäksi fyysinen tai psyykkinen sairaus esiintyi taustariskinä **39 %** (352 kpl) onnettomuuksista.

Nuorten onnettomuudet (18-24 v. / OTI 2022, Poliisi 2022)

Kuljettajien taustariskejä	Osuus kaikista onnettomuuksista (%)
Kuljettajan tilaan ja toimintaan vaikuttavat tekijät	
- päihteet	
- vähäinen ajokokemus	90 %
- vireystilan lasku	
- mielentila	
- itsetuhoisuus	
Tieympäristö	
- mahdollisuus ajautua/ajaa vastakkaiselle ajokaistalle (esim. ei keskikaidetta)	67 %
Ennakointi ja liikennetilanne	
- ylinopeus	61 %
- liian suuri tilannenopeus (tilanteeseen tai olosuhteisiin)	
Turvalaitteet ja ajoneuvon törmäysturvallisuus	52 %
- turvavyötä ei käytetty	
Ajoneuvon ajo-ominaisuudet	
- ei ajonvakautuslaitteistoa	45 %
- kuluneita renkaita	
Matkaan liittyvät riskitekijät	26 %
- tuttuun ympäristöön luottaminen	
Keli ja olosuhteet	24 %
- pimeys	

Iäkkäiden liikkuminen ja koettu ajokyky (Traficom 2024)

Ajoterveyden arviointi alkoholiin liittyvissä sairaalakäynneissä

Assessment of driving fitness among patients with alcohol-related visits to two hospitals in eastern Finland. *Nordic Studies on alcohol and Drugs*. 2019 Oct 1. Volume 36 issue: 5:460-469. Epub 2019 May 30.

Kuinka usein ajoterveyttä oli arvioitu käyntien yhteydessä?

- ▶ Kaikki sairaalakäynnit, joissa käyntisyy oli diagnoosin perusteella alkoholiin liittyvä
- ▶ KYS ja Pohjois-Karjalan keskussairaala 3kk ajalta
- ▶ Traficomien rekisteristä tarkastettiin, oliko potilailla ajokorttia

Tulokset

- ▶ 431 potilaalla oli alkoholiin liittyvä diagnoosi
- ▶ Ajoterveyttä oli arvioitu vain 24%:ssa käynneistä
- ▶ Ajokykyä arvioitiin harvoin silloinkin, kun diagnoosiksi oli kirjattu alkoholiriippuvuus.
 - ▶ Poikkeuksena alkoholiin liittyvät kouristuskohtaukset, jolloin ajoterveys oli huomioitu $\frac{3}{4}$:llä (73.9%)
- ▶ 12 potilaalla oli alkoholidementia. Ajoterveyttä oli arvioitu vain viidellä heistä. Viidellä muulla oli ajokortti voimassa.
- ▶ Suurimmalla osalla potilaista ajokortti oli voimassa.

Tekemistä riittää...

Kiitos!

Yhteydenotot: liikennelaaketiede@traficom.fi , petteri.harjuvaara@traficom.fi

Keskustelu: X (twitter) [@harjupet](https://twitter.com/harjupet), linkedIn: Petteri Harjuvaara